

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 3, NO 5, STIP, MACEDONIA, 2018

ГОД. III, БР. 5
ШТИП, 2018

VOL. III, NO 5
STIP, 2018

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. III, Бр. 5
Штип, 2018

Vol. III, No 5
Stip, 2018

PALMK, VOL 3, NO 5, STIP, MACEDONIA, 2018

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Гурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Даница Гавриловска–Атанасовска (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, Македонија

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, Macedonia

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:
<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

BIBLIOGRAPHIC INFORMATION

Journal Name	PALIMPSEST International Journal for Linguistic, Literary and Cultural Research
Abbreviation	PALMK
ISSN (print)	2545-398X
ISSN (online)	2545-3998
Knowledge field:	UDC 81
UDC code	UDC 82 UDC 008
Article Format	HTML/ PDF; PRINT/ B5
Article Language	Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish, Italian
Type of Access	Open Access e-journal
Type of Review	Double-blind peer review
Type of Publication	Electronic version and print version
First Published	2016
Publisher	Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip, Republic of Macedonia
Frequency of Publication	Twice a year
Subject Category	Language and Linguistics, Literature and Literary Theory, Education, Cultural Studies
Chief Editor	Ranko Mladenoski
Country of Origin	Republic of Macedonia
Online Address	http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL
E-mail	palimpsest@ugd.edu.mk Academia edu https://www.ugd.academia.edu/ PALIMPSESTПАЛИМПСЕСТ
	Research Gate https://www.researchgate.net/profile/Palimpsest_Palimpsest2
Profiles	Facebook Palimpsest / Палимпсест
	Twitter https://twitter.com/palimpsest22
	SCRIBD https://www.scribd.com/user/359191573/Palimpsest-Палимпсест

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

15 ПРЕДГОВОР

Светлана Јакимовска, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Svetlana Jakimovska, editor of Palimpsest

ЈАЗИК / LANGUAGE

19 Виолета Јанушева

ИСТИОТ/А/О/Е ВО НОВИНАРСКИОТ ПОТСТИЛ НА
МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

Violeta Janusheva

THE [SAME] IN THE JOURNALISTIC SUB-STYLE OF THE STANDARD
MACEDONIAN LANGUAGE

31 Игор Станојоски

ЗА И ПРОТИВ УПОТРЕБАТА НА АОРИСТОТ ОД НЕСВРШЕНИТЕ
ГЛАГОЛИ

Igor Stanojoski

USE OF IMPERFECTIVE AORIST: FOR AND AGAINST

43 Марија Леонтиќ

КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА ГЛАСОВИТЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО
МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НИВНА КЛАСИФИКАЦИЈА

Marija Leontik

CONTRASTIVE ANALYSIS OF THE TURKISH AND MACEDONIAN
SOUNDS AND THEIR CLASSIFICATION

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

61 Chahinda Ezzat

LES VOIX DU « SILENCE » DANS LE SILENCE DE MAHOMET DE SALIM
BACHI

Chahinda Ezzat

VOICES OF “SILENCE” IN THE SILENCE OF MAHOMET BY SALIM BACHI

73 Марија Ѓорѓиева Димова

ПИШУВАЊЕТО КАКО ДОМУВАЊЕ

Marija Gjorgjieva Dimova

WRITING AS A NARRATIVE HOME

87 Nurdan Yeşilyurt

DEDE KORKUT HİKÂYELERİ'NDE İHANET MOTİFİ ÜZERİNE

Nurdan Yeşilyurt

UPON THE THEME OF TREACHERY IN THE BOOK OF DEDE KORKUT

99 Satı Kumartaşlıoğlu

AFYONKARAHİSAR/EMİRDAĞ TÜRKÜLERİNDE COĞRAFYA VE MEKÂN UNSURLARI

Satı Kumartaşlıoğlu

GEOGRAPHY AND PLACE ELEMENTS IN EMIRDAG FOLK SONGS

115 Şerife Seher Erol Çalışkan, Tuğba Teke

TÜRKMEN EFSANELERİNDE NEDİR ŞAH

Sherife Seher Erol Calışhkan, Tugba Teke

NEDIR SHAH IN TURKMENIAN LEGENDS

131 Славчо Ковилоски

ХРИСТЕ ХАЏИ КОНСТАНТИНОВИЧ: ПИСМОВНИК И ЕРМИНИЈА

Slavcho Koviloski

HRISTE HADZHI KONSTANTINOVICH: PISMOVNIK AND ERMINIA

139 Can Şen, Alp Eren Demirkaya

TROYSKİLİ AHMED TACEDDİN'İN RUSYA TÜRKLERİNİN TİYATRO FAALİYETLERİ HAKKINDAKİ BİR YAZISI

Can Şen, Alp Eren Demirkaya

AN ARTICLE OF AHMED TACEDDIN FROM TROYSKI ABOUT THEATER ACTIVITIES OF RUSSIAN TURKS

151 Даниела Андоновска-Трајковска

ТРАГАЊЕ ПО ЕСЕНЦИЈАТА ВО (ВОН)ТЕКСТОВНИТЕ СТРУКТУРИ (КОН „ВО КОЖУРЕЦОТ НА ВЕКОТ“ ОД ВЕСНА МУНДИШЕВСКА-ВЕЛЈАНОВСКА)

Daniela Andonovska-Trajkovska

A QUEST FOR THE ESSENCE IN THE (EXTRA) TEXTUAL STRUCTURES OF “IN THE COCOON OF THE CENTURY” BY VESNA MUNDISHEVSKA-VELJANOVSKA

161 Ивона Мургоска, Мариче Чолакова

РЕАКТУЕЛИЗАЦИЈА НА МИТОТ ЗА АНТИГОНА ВО ДРАМИТЕ НА СОФОКЛЕ И НА ЖАН АНУЈ

Ivona Murgoska, Mariche Cholakova

REACTUALIZATION OF THE MYTH ANTIGONE BY SOPHOCLES AND ANOULIH

КУЛТУРА / CULTURE

179 **Luciana Guido Shrempf**

VIAGGIO NELLA STORIA DELL'ITALIA CONTEMPORANEA ATTRAVERSO I FILM DEGLI ULTIMI VENTI ANNI: DALLA PRIMA GUERRA MONDIALE AD OGGI

Luciana Guido Shrempf

A JOURNEY ACROSS THE HISTORY OF CONTEMPORARY ITALY THROUGH THE MOVIES OF THE LAST TWENTY YEARS: FROM THE FIRST WORLD WAR UNTIL TODAY

197 **Слободан Милошески**

КУЛТУРА НА ЧИТАЊЕ НА ЛИКОВНИТЕ ДЕЛА

Slobodan Milosovski

CULTURE OF READING THE ARTWORK

207 **Петар Намичев, Екатерина Намичева**

ЧАРДАКОТ – ВИТАЛЕН ПРОСТОПЕН ЕЛЕМЕНТ ОД ГРАДСКАТА КУЌА ВО ШТИП ОД 19 ВЕК

Petar Namicev, Ekaterina Namicheva

THE BALCONY LOGGIA - A VITAL SPATIAL ELEMENT OF THE 19TH CENTURY HOUSE IN SH TIP

221 **Стојанче Костов**

ОРСКАТА ТРАДИЦИЈА КАЈ МАКЕДОНСКАТА ДИЈАСПОРА ВО СРБИЈА (ПО ПРИМЕРИ ОД ИСТРАЖУВАЊАТА НА ЕТНОКОРЕОЛОГОТ МИХАИЛО ДИМОСКИ ВО ГЛОГОЊ И ВО ЈАБУКА)

Stojanche Kostov

THE FOLK DANCE TRADITION OF THE MACEDONIAN DIASPORA IN SERBIA (FOLLOWING THE RESEARCHES OF ETHNOCHOREOLOGIST MIHAILO DIMOSKI IN PANCHEVO, KACHAREVO, GLOGONJ AND JABUKA)

233 **Zorica Nikolovska**

DER ÜBERSETZUNGSPROZESS ALS MACHTÄQUILIBRIUM ZWISCHEN VERSCHIEDENEN KULTUREN

Zorica Nikolovska

THE TRANSLATION PROCESS AS A POWER EQUILIBRIUM BETWEEN DIFFERENT CULTURES

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

245 Mohamed El-Halfaoui

LANGUES ET CULTURES DANS LE SYSTEME EDUCATIF MAROCAIN
(ANALYSE DES REPRESENTATIONS)

Mohamed El-Halfaoui

LANGUAGES AND CULTURES IN THE MOROCCAN EDUCATIONAL
SYSTEM (ANALYSIS OF REPRESENTATIONS)

259 Abderrahim Turchli

VERS UNE PROMOTION DE L'ENSEIGNEMENT – APPRENTISSAGE DE
L'INTERCULTUREL A TRAVERS LA LECTURE DE L'ŒUVRE LITTERAIRE
SUBSAHARIENNE

Abderrahim Turchli

TOWARDS THE PROMOTION OF INTERCULTURAL TEACHING-
LEARNING THROUGH READING FRANCOPHONE LITERARY WORK

269 Адријана Хаџи-Николова, Нина Даскаловска

СТРАТЕГИИТЕ ЗА ЧИТАЊЕ ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК

Adrijana Hadji-Nikolova, Nina Daskalovska

READING STRATEGIES IN ENGLISH LANGUAGE INSTRUCTION

281 Ümit Süleymani

MAKEDONYA'DA TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ PSİKOLOJİK
ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ümit Süleymani

A STUDY ON THE PSYCHOLOGICAL PROPERTIES OF TURKISH
TEACHER CANDIDATES IN MACEDONIA

293 Милена Гаврилова, Нина Даскаловска

ИНДИВИДУАЛНИ РАЗЛИКИ МЕЃУ УЧЕНИЦИТЕ И РАЗЛИЧНИ
СТИЛОВИ НА УЧЕЊЕ

Milena Gavrilova, Nina Daskalovska

INDIVIDUAL LEARNER DIFFERENCES AND DIFFERENT LEARNING
STYLES

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 307 Људмил Спасов, Димитар Пандев**
„СТАНДАРДЕН МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК“ ОД АВТОРКАТА ВИОЛЕТА
ЈАНУШЕВА

Ljudmil Spasov, Dimitar Pandev
STANDARDEN MAKEDONSKI JAZIK [STANDARD MACEDONIAN
LANGUAGE] BY VIOLETA JANUSHEVA

- 313 Ранко Младеноски**
БЕЛЕТРИЗИРАЊЕ НА ТЕОРИЈАТА И ТЕОРЕТИЗИРАЊЕ НА
БЕЛЕТРИСТИКАТА

Ranko Mladenoski
BELLETRIZING OF THE THEORY AND THEORIZING OF THE
BELLETRISTICS

- 331 Марија Гркова**
ПРАГМАТИЧКАТА КОМПЕТЕНЦИЈА ВИДЕНА НИЗ ОЧИТЕ НА
НАСТАВНИЦИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ

Marija Grkova
PRAGMATIC COMPETENCE THROUGH THE EYES OF A FOREIGN
LANGUAGE TEACHERS

ДОДАТОК / APPENDIX

- 339 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ**
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРЕДГОВОР

Почитувана читателке, ценет читателу,

Пред вас го имате петтиот број на меѓународното научно списание *Палимпсест* со кој тоа влегува во третата година од своето постоење. Бавните, но сигурни исчекори кои ние како уредници ги остваруваме со секој нов број на списанието само ни ја потврдуваат увереноста дека сме биле на вистинскиот пат кога ги поставувавме неговите темели. Имено, водени од идејата на нашиот патрон Гоце Делчев дека „светот единствено е поле за културен натпревар меѓу народите“ сметавме дека токму страниците на нашето списание, преку размената на идеи и сознанија, ќе создадат нов простор за културен и научен натпревар. Во тој дух и се определивме трудовите да се објавуваат на повеќе јазици (англиски, француски, германски, италијански, турски и руски јазик), секако негувајќи го, пред сè, мајчиниот македонски јазик. Во тој дух беше и определбата да се објавуваат трудови не само на домашни туку и на странски автори чиј интерес за списанието расте со секој нареден број.

Во петтиот број на списанието во петте рубрики (*Јазик, Книжевност, Култура, Методика на наставата и Прикази*) се распределени вкупно 25 труда. Дел од нив се напишани од страна на автори од Македонија: Виолета Јанушева, Игор Станојоски, Марија Леонтиќ, Марија Ѓорѓиева Димова, Славчо Ковилоски, Даниела Андоновска-Трајковска, Ивона Мургоска, Мариче Чолакова, Лучана Гвидо-Шремпф, Слободан Милошески, Петар Намичев, Екатерина Намичева, Стојанче Костов, Зорица Николовска, Адријана Хаџи-Николова, Нина Даскаловска, Милена Гаврилова, Умит Сулејмани, Људмил Спасов, Димитар Пандев, Ранко Младеноски и Марија Ѓркова. Покрај нив, во рубриката *Книжевност* свој придонес дадоа и Чахинда Езат (Chahinda Ezzat) од Египет, како и Нурдан Јешилјурт (Nurdan Yeşilyurt), Сат' Кумарташл'оглу (Satı Kumartaşlıoğlu), Шерифе Сехер Ерол Чал'шкан (Şerife Seher Erol Çalışkan), Тугба Теке (Tuğba Teke), Џан Шен (Can Şen) и Алп Ерен Демиркаја (Alp Eren Demirkaya) од Турција. Помеѓу преостанатите, рубриката *Методика на наставата* ја збогатија и Мохамед Ел-Халфаи (Mohamed El-Halfaoui) и Абдерахим Турчли (Abderrahim Turchli) од Мароко.

Искажувајќи искрена и длабока благодарност кон сите автори кои дадоа свој придонес за збогатувањето на овој број, воедно ја изразувам и својата цврста убеденост дека културниот и научен натпревар на страниците на *Палимпсест* нема да застане и дека во него ќе продолжат да објавуваат трудови, на големо задоволство на Уредувачкиот одбор и на Редакцискиот совет, наши колешки и колеги од сите континенти.

Светлана Јакимовска, уредник на Палимпсест

FOREWORD

Dear reader,

This is the fifth issue of the international scientific journal *Palimpsest* which enters the third year of its existence. The slow but sure steps forward that we as editors accomplish with each new issue of the journal confirm our conviction that we were on the right track when we laid down its foundations. Namely, led by the idea of our patron Goce Delchev that “the world is only a field for cultural competition among nations”, we believed that the pages of our journal, through the exchange of ideas and knowledge, would create a new space for cultural and scientific competition. In that spirit we decided to publish articles in many languages (English, French, German, Italian, Turkish and Russian), certainly nurturing, above all, our native Macedonian language. In that spirit was the decision to publish articles not only from Macedonian but from foreign authors as well whose interest in the journal grows with every new issue.

In the fifth issue of the journal a total of 25 papers are placed in the five sections (*Language, Literature, Culture, Teaching Methodology and Book Reviews*). Some of them are written by authors from Macedonia: Violeta Janusheva, Igor Stanojoski, Marija Leontik, Maria Gjorgjieva Dimova, Slavcho Koviloski, Daniela Andonovska-Trajkovska, Ivona Murgoska, Mariche Cholakova, Lucana Guido-Schrempf, Slobodan Miloseski, Petar Namichev, Ekaterina Namicheva, Stojanche Kostov, Zorica Nikolovska, Adrijana Hadzi-Nikolova, Nina Daskalovska, Milena Gavrilova, Umit Sulejmani, Ljudmil Spasov, Dimitar Pandev, Ranko Mladenovski and Marija Grkova. In addition to them, among the contributors to the “*Literature*” section were Chahinda Ezzat from Egypt, as well as Nurdan Yeşilyurt, Satı Kumartaşlıoğlu, Sherife Seher Erol Calışkan, Tugba Teke, Can Şen and Alp Eren Demirkaya from Turkey. The “*Teaching Methodology*” section was also enriched by Mohamed El-Halfaoui and Abderrahim Turchli from Morocco.

Expressing sincere and deep gratitude to all authors contributing to the enrichment of this issue, I also express my firm conviction that the cultural and scientific competition on the pages of *Palimpsest* will not stop, and to the great pleasure of the Editorial Board and the Editorial Council, our colleagues from all continents will continue to publish their articles in the journal.

Svetlana Jakimovska, editor of Palimpsest

TÜRKMEN EFSANELERİNDE NEDİR ŞAH

Şerife Seher Erol Çalışkan

Bartın Üniversitesi, Türkiye
serol@bartin.edu.tr

Tuğba Teke

Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkiye
tugbateke@beun.edu.tr

Özet: Nedir Şah dört kıtayı işgal ettiği için dört tacı başına giyen önemli bir şahıdır. 18. asrın birinci yarısında köle olup, Hive pazarında satıldıktan sonra şahların şahı adlı mertebeye ulaşan Nedir Şah üç asırdan beri dünyanın tarihçi âlimlerini şaşırtmaya devam etmektedir.

Nedir Şah hakkında İran'da, Arabistan'da, Hindistan'da, Avrupa ülkelerinde, Ermenistan'da, Azerbaycan'da, Dağıstan'da, Moskova'da, Petersburg'da pek çok ilmi kitaplar, edebi eserler basılmıştır ve basılmaya devam etmektedir. Lâkin onun doğduğu topraklar olan Türkmenistan'da kendisine yeterince önem verilmemiş, hakkında ilmi çalışmalar yapılmamıştır.

Nedir Şah Türkmenistan'ın bugünkü adıyla Kaka şehrinde 22 Ekim 1688'de doğmuştur. Ayrıca Nedir Şah her zaman kendisinin bir Türkmen olduğunu etrafındakilere büyük bir gururla söylemiştir. Nedir kendisinin Türkmen olduğunu birkaç fermanında özel olarak, altını çizerek yazmıştır. Aynı zamanda kendisiyle aynı tireden olan Avşarlardan Baba Ali Bey Köse'nin ilk olarak büyük kızıyla, o vefat ettikten sonra da küçük kızı Gövhərşad'la evlenmiştir.

Bütün bunlardan yola çıkarak Türkmenlerde öne çıkan, ismi âleme duyulan padişah hakkında gerekli ilmi çalışmalar yapılmalıdır. Onun zalimliği göz önünde bulundurulup hakkında çalışma yapmaya önem verilmemiş olabilir. Ancak Nedir Şah hiçbir millete acımamıştır. Özellikle de Kafkas milletlerine hiç acımamıştır. Yine de Ermenilerde, Azerilerde "Nedirname"ler çoktur.

İlmi çalışmaların yeterli olmamasına rağmen Nedir Şah'ın hayatı, karakteri, cesareti, feraseti ve savaş çalışmaları hakkında halk arasında çok fazla efsane yayılmıştır. Bu efsanelerin çoğu doğrudan Türkmenlerle bağlantılıdır. Ne yazık ki bu efsaneler şu ana kadar ne folklorcular, ne de tarihçiler tarafından derlenip ilmi çalışma konusu haline getirilmemiştir.

Biz bu çalışmamızda Nedir Şah hakkında Türkmenler arasında anlatılan bazı efsane örneklerinden hareketle Nedir Şah'ın karakterini, yaptığı işleri, acımasızlığını, hırsını, aklının gücünü, inancını, dünya görüşünü ortaya koymaya çalıştık. Ayrıca söz konusu efsanelerdeki motiflerin tespiti ve incelenmesi çalışmasını da ihmal etmedik.

Anahtar Kelimeler: *Türkmen, Efsane, Kültür, Motif, Nedir Şah.*

1. Giriş

Halk yaratıcılığını, her bir halkın asırların devamında yarattığı edebi mirasını öğrenmenin, araştırmanın önemi çok büyüktür. A. M. Gorki'nin fikrine göre halk yaratıcılığını iyi öğrenmeden halkın gerçek tarihini derinden öğrenmek mümkün değildir. “*Söz sanatının başı folklordur. Kendi folklorunuzu toplayın. Ondan öğrenin.*” (Berkeliyev, 1980, s. 5) diye A. M. Gorki altını çizerek belirtmiştir. Genel olarak folklor eserlerinin her bir halkın hayatında oynadığı rolü, onu öğrenmenin zarureti hakkında çok âlimler kendi fikirlerini söylemişlerdir. “*Folklor geçmişin sesi olmakla beraber şimdiki devrin de güçlü bir sesidir*” diyen Rus âlimi Profesör Y. M. Sokolov halk yaratıcılığı için çok yerinde bir tanım yapmıştır. Her bir halkın geçmiş edebi mirasını öğrenmesinin büyük toplumsal önemi vardır. Halk yaratıcılığını öğrenmek günümüzün gelişmesi ve medeniyette kazandığımız konumlarımızı daha derin anlamamız, inanmamız için de önemlidir (Berkeliyev, 1980, s. 6-12).

Halk yaratıcılığının en önemli ürünlerinden birisi de efsanelerdir. Efsaneler ait olduğu toplumun tarihi, inançları, gelenekleri, kültürü, dünyayı algılayış şekilleri hakkında önemli bilgiler barındırır. Dolayısıyla bir toplumu, bir milleti anlamak, geçmiş devirlerde yaşadığı sıkıntı ve sevinçler hakkında malumat sahibi olmak için o milletin yarattığı efsanelere de bakmak gerekir. Efsaneler bize yer-yurt oluşumları, çeşitli ceza ve mükâfatlar, bazı bitki ve hayvanların oluşumu-dönüşümü, çeşitli atasözlerinin ortaya çıkış sebebi ve daha pek çok konuda bilgiler verdiği gibi tarihi-dini şahıslar, şair ve bahşılar; kısaca dönemin önemli şahısları hakkında da bilgi verirler.

Türkmen araştırmacı Baymıradov'a göre rivayetler, folklor nesrinde halkın tarihi ile doğrudan bağlantılı olup, onu belli derecede bozmadan beyan eden bir tür olarak görülmektedir. Yani rivayetler efsaneye göre gerçeğe daha yakın, hatta bazen gerçeğe birebir örtüşen yaratmalardır. Buna göre rivayetleri halkın tarihinden ayrı olarak araştırmak mümkün değildir. Bu türün tarihini araştırdığımızda insanoğlunun yaşamının çeşitli dönemlerine ait farklılıkları görebiliriz. Tarihi değişiklikler, halkın hayatında ortaya çıkan medeni, ruhi, siyasi gelişmeler rivayetlerin gelişmesinde iz bırakmıştır. Bu açıdan insan aklının zayıf zamanındaki tabiata, yaşama olan bakış açılarını, varlıkların, hadiselerin ortaya çıkışı hakkındaki ilk hipotezlerini, bizim devrimize kadar getiren rivayetler ve efsanelerdir. Zamanın geçmesiyle tarihi, gerçek unsurlardan uzaklaşan bu yaratmalar, esasında o devrin şartlarıyla bakarsak gerçeklerdir. Gök cisimleri hakkındaki düşünceler, tabiatın, ins-cinsin ortaya çıkışı hakkındaki fikir yürütmeler, halkın dünyaya akıl erdirememesinin ilk ürünleridir. Bu da, rivayetlerin ilk kerpicini koyan tarihi devridir (Bamıradov, 1992, s. 96-97).

Nazar Şükürov da, *Ezrayil bilen Garip-Ertelikler, Rovayatlari, Yomaklar (Azrail ile Garip)* (Şükürov, 1967) adlı eserinde efsane ve rivayeti iki ayrı tür olarak kabul etmiş ve “Türkmen halkı onlarca ilginç efsaneler ve rivayetler yaratmıştır. Rivayetler masallardan farklı olup onlarda çoğunlukla tarihi şahıslar, eski binalar ve benzer şeyler anlatılıyor. Tabii ki burada da halk

fantezisinin geniş yer aldığını inkâr edemeyiz. Rivayetlerde Türkmen tirelerinin ortaya çıkışı, Türkmenistan bölgesinde bizim bugünlerimize kadar muhafaza edilen eski miraslar hakkında değerli bilgiler verilmektedir. Buna ‘Sultan Sancar ve Dürebe Hanım’ rivayeti örnek verilebilir.” demiştir (Şükürov, 1967, s. 6-7).

Dilin yardımıyla nesilden nesile aktarılan anlatılara rivayet denir. Rivayetler kendi içeriklerine göre çeşit çeşit olurlar. Onlar eski binalar, eski şehirler, yer-yurt isimleri, tarihi şahıslar, kahramanlar, şairler ve bahşılar hakkındaki kıymetli bilgileri verirler. Rivayetler terbiye etme işlevi açısından önemlidirler. Tarihi şahısların yaptığı hizmetlerin büyüklüğü nedeniyle onlar masallardaki kahramanlar, pehlivanlar gibi şekillendirilir. Bu ise rivayeti halk yaratıcılığının diğer türlerinden ayıran bir özelliktir. Sonunda belli bir vaka, hadise yattığı için rivayetler hakikate daha yakın dururlar (Yazımov vd., 2008, s. 34-35).

Türkmen araştırmacıların ifadelerinden yola çıkarak araştırmacıların efsane ve rivayeti iki ayrı tür olarak kabul ettiklerini, efsanelerin hayali-fantastik unsurlara daha yakın dururken, rivayetlerin hakikati, tarihî gerçekleri yansıttığı düşüncesinde olduklarını söyleyebiliriz. Ancak rivayetler de tarihî gerçekleri yansıtırırken hayali unsurlardan tamamen sıyrılmış değillerdir. Tarihî olaylar üzerine kurulan ancak kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılırken olağanüstü unsurlar eklenen nesir anlatımlardır. Efsaneler ise, tarihin bilinmeyen dönemlerinde insanların tabiatı ve dünyayı anlamaya yönelik çabaları sonucunda yaratılmış nesir anlatımlardır. Bu yönüyle efsaneler mite daha yakın dururlar. Bütün bunlar bize göstermektedir ki Türkmen araştırmacılar, efsane türünün tanımlanması ve diğer türlerle farklılıkları hususunda problem yaşamaktadırlar. Bu yüzden de efsane ve rivayet kavramları iç içe ve bir arada kullanılmaktadır.

Batı’da, Türkiye’de ve Türkmenistan’da yapılmış olan efsane tanımlarından yola çıkarak; yaratım, aktarım, yapı, muhteva ve işlev özellikleri dikkate alındığında efsane şu şekilde tanımlanabilir: Efsane, kendine özgü bir üslubu, kalıplaşmış, sabit biçimleri olmayan, düz konuşma dili ile herhangi bir yerde ve zamanda, herhangi bir kişi tarafından anlatılabilen; konularını olağan ya da olağanüstü varlık ve olaylardan alan; eğitmek, ders vermek, açıklama getirmek gibi işlevler üstlenen; mitolojik, tarihî, dinî ve sosyal hayata dair unsurlar içeren; dinleyici tarafından gerçek ve kutsal olduğuna inanılan; sözlü geleneğin ürünü olan bir anlatı türüdür¹ (Erol, 2012, s. 91).

Halk inançları ve halk dininin yansıtıldığı türlerin başında gelen efsaneler, geçmişten günümüze kültür aktarımını sağlayan, kuşaklar arası bağlantı kuran, kültürel yapının anlaşılmasına katkıda bulunan edebî yaratımlardır. Efsane türü, halkbilimi bağımsız bir disiplin olarak ortaya çıktığından beri halkbilimcilerin masaldan sonra en çok dikkatlerini çeken

¹ Ayrıntılı efsane ve rivayet tanımları için bkz. Erol, Şerife Seher. (2012). *Türkmen Efsaneleri Üzerinde Bir Araştırma (İnceleme-Metinler)*. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

türlerden birisi olmuştur. Dünyada ve Türkiye’de pek çok araştırmacı efsanenin yapısı, muhtevası, işlevi ve diğer sözlü kültür ürünleriyle ilişkisi üzerinde durmuştur (Çobanoğlu, 2003, s. 12).

Türkmen efsaneleri ile ilgili bugüne kadar yapılmış olan çalışmalarda, söz konusu efsanelerde yer alan motiflere pek fazla değinilmemiştir. Biz bu çalışmamızda Türkmen efsaneleri içinde önemli bir yer kaplayan Nedir Şah ile ilgili anlatmalarda tespit ettiğimiz motifleri değerlendirmeyi de uygun bulduk. Tespit edip, akabinden değerlendireceğimiz motifler, Stith Thompson’un “The Motif Index of Folk Literature” (Halk Edebiyatının Motif İndeksi) adlı eserinde oluşturduğu sisteme göre verilmiştir.

2. Nedir Şah (1688-1747)

18. asırda İran’da şahlık süren Nedir, 1688 yılında dünyaya gelmiştir. Türkmenlerin Avşar tayfasının, Garaklı tiresindedir. Onun gençlik yılları Abivert-Deregez’de (şimdiki Kaka) geçmiştir. 1711 yılında babası İmamgulu Han öldükten sonra Nedir, kervanları yağmalayan eşkıyaların başına geçmiştir. Nedir Abivert’in hâkimi Babalibey’in hizmetinde olup, Türkmenleri ve Kürtleri kendine tabi etmek için birkaç savaş girişiminde bulunmuş ve onun şan şöreti duyulmaya başlamıştır. 1723 yılında Maşhed’in hâkimi Melik Mahmut’un komutanı olduktan sonra Nedir’in şöreti, mertebesi daha da artıp bütün Horasan’a yayılmıştır.

Nedir 1726 yılında Tahmasıp Şah’ın kumandanı hükmünde hizmet etmeye başlamış ve 1732 yılında onu tahttan indirip hâkimiyeti kendi kontrolüne almıştır. 1736 yılında Mugan çölünde büyük bir törenle şah olarak ilan edilir, başına taç giydirilir. O zamandan sonra zalimliğini daha da artırır ve daha önceden husumet yaşadığı kişileri de öldürtür. Hatta kendi oğlu Rızagulu Han’ın da gözlerini kör ettirir.

Nedir Şah Kafkaslar’a, Dağıstan’a, Bağdat’a, Herat’a, Kandegar’a, Hindistan’a, Buhara’ya, Hive’ye savaş açıp büyük bir imparatorluk kurar. Aslı Türkmen olsa da onun Türkmenler hakkında yürüttüğü siyaset, İran’ın daha önceki padişahlarından farklı olmamıştır. O, Horasan ve Hive Türkmenlerinin üstüne çok kez kanlı yürüyüşler yapmıştır. Abivert civarlarından sonra Mari dolaylarına hücum etmek istese de Tecen Nehri’ni geçememiş, Sarahs’a doğru yürümüş ve orayı işgal etmiştir. O zamandan sonra Durun taraflarına gelip isyan eden Türkmenlere saldırmıştır. Sonra Mari tarafına tekrar uğramış ve oradaki Türkmenlerin bir tinesi olan Tatarlara eziyet edip büyük tarihi şehirleri viran etmiştir.

Nedir Amuderya kenarlarında yaşayan Türkmenleri de rahat bırakmamış ama Türkmenler hiçbir zaman ona boyun eğmemiş, haraç vermemişlerdir. Nedir’e karşı hareketlerde Keymir Kör başkanlık etmiştir. Nedir Çin’e saldırmayı planlayıp hazırlanırken, kendi Avşar akrabaları tarafından Meşhed’in yakınlarında öldürülmüştür (Kılıç, 1998, s. 101).

Nedir Şah dört kıtayı işgal ettiği için dört tacı başına giyen şahıtır. 18. asrın birinci yarısında köle olup Hive pazarında satıldıktan sonra şahların şahı

adlı mertebeye ulaşan Nedir Şah üç asırdan beri dünyanın tarihçi âlimlerini şaşırtmaya devam etmektedir.

Nedir Şah hakkında İran'da, Arabistan'da, Hindistan'da, Avrupa ülkelerinde, Ermenistan'da, Azerbaycan'da, Dağıstan'da, Moskova'da, Petersburg'da pek çok ilmi kitaplar, edebi eserler yayımlanmış ve yayımlanmaya devam etmektedir. Nedir Şah zalim bir hükümdar olmuş, hiçbir millete acımamıştır. Buna rağmen Ermenilerde, Azerilerde "Nedirname"ler çoktur.

Nedir her zaman, hatta 1740 yılında Delhi'de şahların şahı denen adı aldığı anda bile kendisinin Türkmen olduğunu, saf Türkmen olduğunu etrafındakilere büyük bir gururla söylemiştir. Nedir kendisinin Türkmen olduğunu birkaç fermanında özel olarak, altını çizerek yazmıştır. Nedir Şah, Hindistan'ın padişahına yazdığı mektuplarda da kendisinin Türkmen olduğunu söylemiştir.

İlmi tarihi kitaplarla beraber Nedir Şah'ın hayatı, karakteri, cesareti, feraseti ve savaş çalışmaları hakkında halk arasında onlarca rivayet yayılmıştır. Bu rivayetlerin çoğu doğrudan Türkmenlerle bağlantılıdır (Meredov, 1992, s. 5-6).

3. Nedir Şah Hakkındaki Bazı Rivayetler

3.1. Nedir Şah'ın İnancı

Nedir Şah her bir şeyin sebebinin insanların önceden alınca yazılan kader ile bağlantılı olduğuna inanmış. Bunu gösteren şöyle rivayetler yayılmıştır.

Günlerin birinde Nedir Şah'ın yaşadığı eve bir ok atılmıştır. O oka ise, bir küçük kâğıt yapıştırılmıştır. Kâğıdın üstünde şöyle yazılmış: "Eğer padişah olursan, nüfusa acı verme, iyilik yap, eğer peygamber olursan kurtulmanın yolunu bize göster, eğer Tanrı olursan kullarına iyilik yap."

Nedir Şah mektubu yazan kişiyi ne kadar arasa da bulamamış ve o mektuptan birkaç nüsha yapıp askerlerinin arasında paylaştırmayı emretmiş. O mektubun altına aşağıdaki cevabı da eklemelerini söylemiş:

"Ben nüfusuma iyilik edecek bir padişah değilim, ben kurtuluşun yolunu gösterecek bir peygamber de değilim, kullarıma iyilik edecek Allah da değilim. Dahası ben Allah'ın elindeki bir aletim, ben günahkârları cezalandırmak için geldim." (Meredov, 1992, s. 7).

Motifler:

Yasak (C) » Çeşitli Yasaklar (C700-C899)

Bir İşi Muayyen Bir Zamanda Yerine Getirme (C755): Nedir Şah'a gelen kâğıtta "Eğer padişah olursan, nüfusa acı verme, iyilik yap, eğer peygamber olursan kurtulmanın yolunu bize göster, eğer Tanrı olursan kullarına iyilik yap." yazmaktadır.

Akıllılar ve Aptallar (J) » Zekilik (J1100-J1699) » Zeki İnsanlar ve Hareketleri (J1100-J1249)

Akıllı Adamlar (J1110): Nedir Şah kendisine gönderilen ve kimin yazdığını bir türlü bulamadığı mektuba bir cevap yazar ve tüm askerlerine dağıtır.

Geleceğin Tayini (M)

Hükümler ve Kararlar (M0-M99): Nedir Şah kendisine gelen gizemli mektuba “Ben nüfusuma iyilik edecek bir padişah değilim, ben kurtuluşun yolunu gösterecek bir peygamber de değilim, kullarıma iyilik edecek Allah da değilim. Dahası ben Allah’ın elindeki bir aletim, ben günahkârları cezalandırmak için geldim.” şeklinde cevap verir.

Cemiyet (P) » Krallık ve Asilzadelik (P0-P99)

Padişah (P10): Günlerin birinde Nedir Şah’ın yaşadığı eve bir ok atılır.

İşler ve Meslekler (P400-P499)

Asker (P461): Nedir Şah mektubu yazan kişiyi ne kadar arasa da bulamaz ve o mektuptan birkaç nüsha yapıp askerlerinin arasında paylaştırmayı emreder.

Din (V)

Dini İnanışlar (V300): Nedir Şah kendisini Allah’ın elindeki bir alet olarak görür ve günahkârları cezalandırmak için geldiğine inanır.

Nedir Şah’ın inancı ve kendisini nasıl gördüğü hakkında bilgiler barındıran bu rivayetin açıklama yapmak ve bilgi vermek gibi bir işleve sahip olduğunu söyleyebiliriz. Tarihi kaynaklarda ve çeşitli rivayetlerde acımasızlığına pek çok kez şahit olduğumuz Nedir Şah, bu rivayet ile aslında neden böyle davrandığının sinyallerini vermiş olur. Rivayet sayesinde Nedir’in davranışlarına bir açıklık kazandırmış ve belki de anlamlandırmış oluruz. Rivayet, Stith Thompson’ın Motif Index (Thompson, 1955-1958) çalışmasına göre incelendiğinde ise *Yasaklar, Akıllılar ve Aptallar, Geleceğin Tayini, Cemiyet* motif guruplarını ihtiva etmektedir.

3.2. Başarı ve Layıklık

Nedir Şah, Meşhed’in yakınındaki “Hoca Rebi” adlı yerdeki asker birliğinde askerlik yaparken, Tehmasib Mürze’nin köşkünde hizmet eden Pethali Han ile yarışmış. Serdarların toplandığı çadırların birisinde, Nedir’le Pethali Han’ın hangisinin daha başarılı ve serdarlığa daha çok layık olduğu hakkında konuşulmuş. O zaman serdarların biri, “Benim başarımla ve layıklığım onların ikisinden de yüksektir, eğer onların yerinde ben olsaydım, ikisini de ortadan kaldırırdım” demiş.

Bu konuşmaları duyanlardan birisi, olanları Nedir’e anlatmış. Nedir ise o sözü söyleyen serdarı kendi çadırına çağırarak ve ona pantolonunu çıkarmasını söylemiş. Sonra bir iğne getirip, o serdarın oturacağı yere sokmaya başlamış. Serdar dayanamayıp acayip bir çığlık atmış. O zaman Nedir Şah, pantolonunu çıkarıp iğneleri kendi bedenine sokmasını söylemiş. Ama iğneler Nedir’in bedenine batamayıp kırılmış. Çünkü uzun zaman at üstünde gezdiğinden dolayı, Nedir’in bütün derisi nasırlaşmış. O zaman Nedir, o serdara bakıp: “Şimdi başarımın ve layıklığım ne olduğunu öğrenmişsindir” demiş (Meredov, 1992, s. 9).

Motifler:**Harikuladeliçler (F) » Harikulade Yerler ve Eşyalar (F600-F699)**

Çok Kuvvetli İnsan (F610): İğneler Nedir'in bedenine batamayıp kırılır. Çünkü uzun zaman at üstünde gezdiğinden dolayı, Nedir'in bütün derisi nasırlaşmıştır.

İmtihanlar (H)

Yarışma (H1540): Nedir Şah, Meşhed'in yakınındaki "Hoca Rebi" adlı yerdeki asker birliğinde askerlik yaparken, Tehmasib Mürze'nin köşkünde hizmet eden Pethali Han ile yarışmış.

Akıllılar ve Aptallar (J) » Zekilik (J1100-J1699) » Zeki İnsanlar ve Hareketleri (J1100-J1249)

Akıllı Adamlar (J1110): Nedir Şah kendisi hakkında konuşan serdari dener ve ona başarı ve layıklığın ne olduğunu öğretir.

Cemiyet (P) » Krallık ve Asilzadelik (P0-P99)

Padişah (P10): Nedir Şah, Meşhed'in yakınındaki "Hoca Rebi" adlı yerdeki asker birliğinde askerlik yaparken, Tehmasib Mürze'nin köşkünde hizmet eden Pethali Han ile yarışmış.

Nedir Şah'ın savaşçılığının, dayanıklılığının ve fiziksel gücünün anlatıldığı bu rivayette de işlev, bilgi vermek ve açıklama yapmaktır. Nedir Şah'ın hırsı ve savaşçılığı konusunda pek çok âlim aynı fikirdedir. Onun bu savaşçı ruhu beraberinde dayanıklılığı ve fiziksel kuvveti getirmiştir. Nedir'in bu özelliği hakkında anlatılan rivayetler ile de bu bilgi bir nevi ispat edilmiş olur. Rivayette *Harikuladeliçler, İmtihanlar, Akıllılar ve Aptallar, Cemiyet* motif gurupları kullanılmıştır.

3.3. Taç Bağışlama

Rivayetlere göre, Nedir Şah Hindistan'ın Şahı Muhammet Şah'ı yenip, Delhi şehrine girdiğinde onun hürmetine bir düğün yapılır ve düğüne yurdun bilinen insanları katılır. Bu düğünde Nedir Şah Muhammet Şah'ın kıymetli taşlarla süslü tacını onun kafasından çıkarıp kendisi giyer ve içine demir koyulup dikilen kendi tacını ise ona giydirir. Taç geniş olduğu için onun burnuna kadar gelir. Muhammet Şah bunun gibi saygı verilmesi üzerine Hindistan'ın 250 yıllık hazinesini Nedir Şah'a bağışlar (Meredov, 1992, s. 10-11).

Motifler:**Harikuladeliçler (F) » Harikulade Yerler ve Eşyalar (F600-F699)**

Çok Kuvvetli İnsan (F610): Nedir, kendi tacını Hindistan'ın şahına giydirdiğinde taç şahın burnuna kadar gelir.

Geleceğin Tayini (M)

Hükümler ve Kararlar (M0-M99): Muhammet Şah Hindistan'ın 250 yıllık hazinesini Nedir Şah'a bağışlar.

Cemiyet (P) » Krallık ve Asilzadelik (P0-P99)

Padişah (P10): Nedir Şah Hindistan'ın Şahı Muhammet Şah'ı yener.

Hükümet İdare Etme (P500-P599)

Savaşta Mağlup Olma (P555): Hindistan'ın Şahı Muhammet Şah, Nedir Şah'a mağlup olur.

Adetler (P600-P699)

Ziyafetler (P634): Nedir Şah Hindistan'ın Şahı Muhammet Şah'ı yenip Delhi şehrine girdiğinde onun hürmetine bir düğün yapılır ve düğüne yurdun bilinen insanları katılır.

Mükâfatlar ve Cezalar (Q) » Mükâfatlandırılmış İşler (Q10-Q99)

Mükâfatlandırılmış İşler (Q10): Muhammet Şah kendisine gösterilen saygı neticesinde Hindistan'ın 250 yıllık hazinesini Nedir Şah'a bağışlar.

Mükâfatların Özellikleri (Q100-Q199)

Mücevher Vererek Mükâfatlandırma (Q111.7): Muhammet Şah kendisine gösterilen saygı neticesinde Hindistan'ın 250 yıllık hazinesini Nedir Şah'a bağışlar.

Rivayette Nedir Şah'ın, Hindistan'ın Şahı Muhammet Şah'ı yenişi ve Hindistan'ın 250 yıllık hazinesini nasıl aldığı anlatılmaktadır. Rivayetin işlevi açıklama yapmak, bilgi vermek şeklinde düşünülebilir. Nedir Şah'ın olağanüstü gücüne ve fiziksel özelliklerine bir kez daha şahit olduğumuz rivayette Nedir Şah'ın Hindistan Şah'ını yenip hazineyi ele geçiriş şeklini de öğrenmiş oluruz. Rivayette *Harikuladelikler, Geleceğin Tayini, Cemiyet, Mükâfatlar ve Cezalar* motif guruplarına rastlanmaktadır.

3.4. Yaşlı Kadının Nasihati

Nedir Şah, Bağdat'a saldırdığında yenilip Hemedan'a geri dönerken, yolda aç, sefil olup, yorulup bir yaşlı kadının evine varır ve ondan yiyecek bir şeyler vermesini ister. Yaşlı kadın kaynamakta olan kazandan bir tas aş getirip Nedir'in önüne koyar. Nedir sabırsızlanıp, sıcak aşı içer, ağzı, dudakları yanar. Bu durumu gören yaşlı kadın ona "*Sen de Nedir Şah gibi aceleci hareket ettin, eğer o Bağdat savaşında aceleci davranmasaydı yenilmeyecekti. Sen de eğer biraz bekleyip sabretseydin aş soğuyacaktı, ilk önce tasın kenarından içseydin, yavaş yavaş onun ortaları da soğurdu, sonra ortasındakileri de yerdin, ağzın ve dudağın yanmazdı*" der.

Nedir Şah, yaşlı kadının bu nasihatinden ders çıkarıp sonraki savaşlarında, özellikle de Bağdat'a yaptığı son saldırıda, yaşlı kadının nasihatine uyup zafer kazanır (Meredov, 1992, s. 19-20).

Motifler:

Akıllılar ve Aptallar (J) » Kazanılan ve Elde Edilen Akıl (Bilgi) (J0-J199)

Kadının Nasihati (J155.4): Nedir Şah'ın evine sığınıp yemek istediği kadına, "*Sen de Nedir Şah gibi aceleci hareket ettin, eğer o Bağdat savaşında aceleci davranmasaydı yenilmeyecekti. Sen de eğer biraz bekleyip sabretseydin aş soğuyacaktı, ilk önce tasın kenarından içseydin, yavaş yavaş onun ortaları da soğurdu, sonra ortasındakileri de yerdin, ağzın ve dudağın yanmazdı*" diye nasihat eder.

Zekilik (J1100-J1699) » Zeki İnsanlar ve Hareketleri (J1100-J1249)

Akıllı Adamlar (J1110): Nedir Şah, evine sığındığı kadının ibretli sözlerinden çok ders çıkarır ve zaferler kazanır.

Şans ve Kader (N)» Tesadüfi Karşılaşmalar (N700-N799)

Tesadüfi Karşılaşmalar (N700): Nedir Şah, Bağdat'a saldırdığında yenilip Hemedan'a geri dönerken, yolda aç, sefil olup, yorulup bir yaşlı kadının evine varır. Bu kadın ona hayatının öğüdünü vercektir.

Yardımcılar (N800-N899)

Yardımcı Yaşlı Kadın (N825.3): Nedir Şah, Hemedan'a geri dönerken, yolda aç, sefil olup, yorulup bir yaşlı kadının evine varır ve ondan yiyecek bir şeyler vermesini ister. Yanına sığındığı yaşlı kadın, ona, gelecekte çok işine yarayacak nasihatler verir.

Cemiyet (P) » Krallık ve Asilzadelik (P0-P99)

Padişah (P10): Nedir Şah, Bağdat'a saldırdığında yenilip Hemedan'a geri dönerken, yolda aç, sefil olup, yorulup bir yaşlı kadının evine varır ve ondan yiyecek bir şeyler vermesini ister.

Hükümet İdare Etme (P500-P599)

Savaşta Mağlup Olma (P555): Nedir Şah, Bağdat'a saldırdığında yenilip Hemedan'a geri döner.

Nedir Şah'ın Bağdat'ı nasıl aldığı ve birlik beraberliğin önemi anlatılmaktadır. Kadının nasihatine göre bütünü ele geçirmek zordur, bu yüzden parçalayıp parçaları teker teker almak gerekir. Rivayetin işlevi açıklama yapmak ve ders vermektir. Kadının verdiği nasihat doğrultusunda Nedir Şah yeni bir savaş taktiği geliştirir ve zafere ulaşır. Nedir'in savaşçılığını da gördüğümüz rivayette ise asıl verilmek istenen ders birlik ve beraberliğin önemi, ayakta kalmak için bölünmemek gerektiğidir. Rivayette *Akıllılar ve Aptallar, Şans ve Kader, Cemiyet* motif gurupları kullanılmıştır.

3.5. Dört Başlı Akbalık

Nedir Şah Meşad'ı işgal ettikten sonra gelecekte yapması gereken işler ve Afganlarla yapacağı savaşlar hakkında halkın arasında istişare eder. Ardaşir Babekan gibi her gece rüya görür. Bir gece rüyasında bir ördek ile dört boynuzlu akbalık görür. Ördeği vurup alır, yanındaki adamlar ne kadar uğraşsalar da o dört boynuzlu akbalığı tutamazlar. Sonunda Nedir, onu kolayca yakalar. Ertesi gün rüyasını rüya tabircilerine anlattığında onlar:

-“Sen padişah olacaksın.” derler.

Mürze Mihti Han, dört boynuzlu akbalığı dört yurt diye tabir etmiştir. Bu yurtlar İran, Hindistan, Horezm ve Tahran'dan ibarettir. Bu yerleri ise Nedir sonradan işgal etmiştir (Meredov, 1992, s. 28).

Motifler:

Harikuladelikler (F) » Harikulade Hadiseler (F900-F1099)

Realist Rüya (F1063): Nedir Şahbir gece rüyasında bir ördek ile dört boynuzlu akbalık görür. Ördeği vurup alır, yanındaki adamlar ne kadar uğraşsalar da o dört boynuzlu akbalığı tutamazlar. Sonunda Nedir, onu kolayca yakalar. Ertesi gün rüyasını rüya tabircilerine anlattığında onlar, “Sen padişah olacaksın.” derler. Mürze Mihti Han, dört boynuzlu akbalığı dört yurt diye tabir

eder. Bu yurtlar İran, Hindistan, Horezm ve Tahran'dan ibarettir. Bu yerleri ise Nedir sonradan işgal etmiştir.

Zekilik (J1100-J1699) » Zeki İnsanlar ve Hareketleri (J1100-J1249)

Akıllı Adamlar (J1110): Nedir Şah, gördüğü rüyayı rüya tabircilerine yordurur. Mürze Mihti Han, dört boynuzlu akbalığı dört yurt diye tabir eder.

Geleceğin Tayini (M) » Kehanetler (M300-M399)

Geleceği Önceden Takdir Edilen Kahraman (M361): Nedir Şah'ın rüyasını yorumlayan Mürze Mihti Han, onun gelecekte İran, Hindistan, Horezm ve Tahran'ı işgal edeceğini bilir.

Cemiyet (P) » Krallık ve Asilzadelik (P0-P99)

Padişah (P10): Nedir Şah Meşad'ı işgal ettikten sonra gelecekte yapması gereken işler ve Afganlarla yapacağı savaşlar hakkında halkın arasında istişare eder.

İşler ve Meslekler (P400-P499)

Bilgin Kişi (P485): Nedir Şah'ın rüyasını yorumlayan Mürze Mihti Han gelecekte olacakları bilir.

Çeşitli Motif Grupları (Z) » Formüller (Z0-Z99)

Formilistik Sayı: 4 (Z71.2): Nedir Şah bir gece rüyasında bir ördek ile 4 boynuzlu akbalık görür. Mürze Mihti Han, 4 boynuzlu akbalığı 4 yurt diye tabir eder.

Rivayette Nedir Şah'ın işgal ettiği yerler açıklanmakta, tarihi bilgi verilmektedir. Dolayısıyla rivayetin işlevi açıklama yapmak, bilgi vermektir. Rivayet ile tarihi bilgi açıklanmış, Nedir Şah'ın İran, Hindistan, Horezm ve Tahran'ı işgal ettiği bir kez daha ispatlanmıştır. Nedir'in bu bölgeleri işgal ettiği-edeceği bilgisi ise rüya motifi ile verilerek tarihi gerçekliğe olağanüstülük kazandırılmıştır. Rivayette *Harikuladelikler, Akıllılar ve Aptallar, Geleceğin Tayini, Cemiyet, Çeşitli Motif Grupları* başlıklı motif grupları kullanılmıştır.

3.6. Gözü Kör Rızagulu

Bir gece Nedir Şah ordusunun çadırını kontrol eder. Bir çadırın yanından geçerken bakmış ki ışık yok. O dışarıdan "Niçin bu çadırda ışık yok?" diye bağırır.

Çadırdan biri:

"Köre ışık ne gerek?" diye cevap verir.

Bunu duyan Nedir Şah o sesin kendi oğlu Rızagulu Mürze'nin sesi olduğunu anlar. O zaman sinirlenir, hatta ertesi gün oğlu Rızagulu'nun gözünü kör ettirir, kör edildiği sırada orada bulunup, kendisine engel olmaya çalışan adamları da öldürtür (Meredov, 1992, s. 36).

Motifler:

Ölüm (E): Nedir Şah çok sinirlendiği oğlu Rızagulu'nun gözünü kör ettirir, kör edildiği sırada orada bulunup, kendisine engel olmaya çalışan adamları da öldürtür.

Harikuladelikler (F) » Harikulade Güçlü İnsanlar (F500-F599)

İnsanların Olağanüstü Davranışları (F570): Nedir Şah, kendisine verdiği cevaptan ötürü oğluna çok sinirlenir ve kendi öz oğlunun gözlerinikör ettirir.

Şans ve Kader (N) » Şans ve Talihin Yolları (N100-N299) » Şans ve Kaderin Tabiatı (N100-N169)

Şans ve Kaderin Değişmesi (N130): Şah oğlu Rızagulu, babasına verdiği alaycı cevap yüzünden yine babası tarafından kör edilir.

Cemiyet (P) » Krallık ve Asilzadelik (P0-P99)

Padişah (P10): Bir gece Nedir Şah ordusunun çadırını kontrol eder.

Mükâfatlar ve Cezalar (Q) » Cezalandırılmış İşler (Q200-Q399)

Öldürerek Cezalandırma (Q211): Nedir Şah, oğlunu kör ederken orada olup kendisine engel olmaya çalışan adamları da öldürtür.

Anormal Zulümler (S) » Korkunç Katliamlar veya Sakat Etmeler (S100-S199)

Öldürmeler (S110): Nedir Şah, oğlunu kör ederken orada olup kendisine engel olmaya çalışan adamları da öldürtür.

Zalim İşkenceler (S400-S499)

Zalim İşkenceler (S400): Nedir Şah çok sinirlendiği oğlu Rızagulu'nun gözünü kör ettirir, kör edildiği sırada orada bulunup, kendisine engel olmaya çalışan adamları da öldürtür.

Rivayette Nedir Şah'ın öfkesi, gaddarlığı, gerekirse oğlunu bile öldürebileceği anlatılmaktadır. İşlevsel olarak bakıldığında rivayetin Nedir Şah'ın acımasızlığı hakkında bilgi vermek, açıklama yapmak işlevlerini üstlendiğini görürüz. Pek çok yerde şahit olduğumuz Nedir Şah'ın acımasızlığı konusu bu rivayet ile güçlü bir şekilde ispat edilmiş olur. Nitekim bir insanın kendi çocuğuna zarar vermesinden daha acımasız bir davranış yoktur. Rivayette *Ölüm, Harikuladelikler, Şans ve Kader, Cemiyet, Mükâfatlar ve Cezalar, Anormal Zulümler* başlıklı motif gurupları kullanılmıştır.

3.7. Gerçeğe Dünüşen Düş

Nedir Şah bir keresinde Ebivert'ten (Babavert'ten) üç-dört kişi olarak Meşhed'e giderken gece yolda uyumak zorunda kalırlar. Nedir Şah'ın kardeşi İbrahim uyumayıp bekçilik yapar. Nedir uyuduktan sonra rüya görür. Rüyasında onun yanına bir adam gelip:

-“Benimle gel, seni çağırıyorlar” der.

Nedir onunla gider. Bir ağacın yanına varırlar. Bakarlar ki ağacın altında bir nurlu adam oturuyormuş. Ayağının üstünde de bir kılıç duruyormuş. Nedir'i getiren adam:

-“Bu Hazreti Ali'dir” der.

Nedir ona selam verir. Ali ona bakıp:

-“Sen Nedir Avşarsın, sen çobansız koyun sürüsü gibi dağınık sefil milleti kurtarıp bu tehlikeyi atlattırmalısın. Sen sürünün bekçi köpeğisin ve sürüyü koruyup muhafaza etmelisin” der.

Sonra Hazreti Ali ona bir kılıç verir:

-“Sen İran'ın şahı olacaksın” der. Nedir:

-“Senin bu söylediklerinin doğru olduğunu ben nerden bileyim?” der. Ali:

-“Şu nişan ile şu anda senin yoldaşların buraya yaklaşan bir kervanı yağmalamaya hazırlıklı duruyorlar. Ama sen onlara engel ol, onlara söyle o kervana zarar vermesinler, birkaç saat daha beklesinler, başka bir kervan gelecektir, onu yağmalayın, ondaki kıymetli altınları alın, işiniz rast gelir. O altınlar haksız yerden onların eline geçmiştir” der.

O anda Nedir’in kardeşi İbrahim onu uyandırır. Nedir gördüğü rüyayı onlara anlatır. O anda da bir kervan bunlara doğru gelir, yoldaşları onu yağmalamak isterler. Nedir zor olsa da onlara engel olur. Birkaç saat geçtikten sonra başka bir kervan gelir. Nedir ve arkadaşları ondaki altınları yağmalarlar. O zamandan sonra Nedir, “Şimdi rüyamın hakikat olduğunu anladım” der (Meredov, 1992, s. 46).

Motifler:

Yasak (C) » Çeşitli Yasaklar (C700-C899)

Belirli Zamanlarda Bazı Şeyleri Yapma Yasağı (C751): Nedir Şah’ın rüyasına giren Hazreti Ali, Nedir Şah’a ilk kervanı değil ikinci kervanı yağmalamasını söyler.

Harikuladelikler (F) » Harikulade Hadiseler (F900-F1099)

Realist Rüya (F1063): Nedir Şah rüyasında Hazreti Ali’yi görür ve Hazreti Ali ona ilerde İran’ın şahı olacağını söyler, çeşitli nasihatlerde bulunur.

Geleceğin Tayini (M) » Kehanetler (M300-M399)

Geleceği Önceden Takdir Edilen Kahraman (M361): Nedir Şah, gördüğü rüyanın çıkması üzerine gelecekte İran’ın şahı olacağına inanır.

Şans ve Kader (N) » Yardımcılar (N800-N899)

Yardımcı Mukaddes Adam (N848.0.1): Hazreti Ali, Nedir Şah’ın rüyasına girip ona, gelecekte haber verir.

Cemiyet (P) » Krallık ve Asilzadelik (P0-P99)

Padişah (P10): Nedir Şah bir keresinde Ebivert’ten (Babavert’ten) üç-dört kişi olarak Meşhed’e giderken gece yolda uyumak zorunda kalırlar.

Aile (P200-P299)

Erkek Kardeşler (P251): Nedir Şah bir keresinde Ebivert’ten (Babavert’ten) üç-dört kişi olarak Meşhed’e giderken gece yolda uyumak zorunda kalırlar. Nedir Şah’ın kardeşi İbrahim uyumayıp bekçilik yapar.

Din (V) » Mukaddes Şahıslar (V200-V299)

Dini Yardımcılar (V200): Hazreti Ali, Nedir Şah’ın rüyasına girip ona gelecekte haber verir.

Rivayette Nedir Şah’ın, İran’ın şahı olacağını önceden öğrenmesi anlatılmaktadır. Ayrıca Nedir’in etnik kökeni ve kendisini nasıl gördüğü yönünde de bilgiler verilmiştir. Yine tarihi bir gerçeklik rivayette yer alan rüya motifi ile olağanüstülük kazanmış ve dinleyicisinin Nedir Şah’ın gücüne, kudretine inanması hedeflenmiştir. Rivayetin işlevi açıklama yapmak, bilgi vermek şeklinde düşünülebilir. Rivayette *Yasak*, *Harikuladelikler*, *Geleceğin Tayini*, *Şans ve Kader*, *Cemiyet*, *Din* başlıklı motif gurupları kullanılmıştır.

4. Sonuç

Efsane (Rivayet) türünün özelliklerinin belirlenmesi bakımından, konu kadar önemli bir başka husus da işlevdir. Çünkü bütün halk bilimi ürünleri toplumsal yapı içerisinde belli bir işleve sahiptir, özellikle de kültürel devamlılığı sağlamada önemli bir rolü üstlenirler. Halk bilimi ürünleri kültür kurumlarının aktarılmasında ve güçlendirilmesinde ve bireylerin onlara uymasında hayati bir rol oynar (Bascom, 2005, s. 146). Efsaneler ve de rivayetler sözlü kültür vasıtasıyla nesilden nesile aktarılırken yeni nesile geçmişin hatıralarını hatta bir adım daha ileriye gidecek olursak tarihi gösterir. Toplumun hayatında derin izler bırakmış kişiler, hadiseler efsanelere konu olur ve toplum bu izleri olumlu ya da olumsuz şekilde, efsaneleri vasıtasıyla gelecek nesillere taşır.

Efsanelerin (Rivayetlerin) bir başka işlevi ise eğitim ve açıklayıcılıktır. Buna göre şahıslarla ilgili efsanelerde onların zekiliği, gücü, inancı, merhameti ya da gaddarlığı, hırsları, fikirleri, vb. hakkında bilgi vermek, olaylarla ispat etmek hedeflenir. Bu şahısların hayatını ve yaptıklarını araştırmakta, ona objektif değer vermekte halkın arasında anlatılan efsanelerin büyük önemi vardır. Biz efsanelerde verilen malumatlara göre, onların han-beylere, zenginlere, mollalara (hocalara) atfedilen keskin etkisine de, devrinin sosyal şekline de, şairlerin kendi aralarındaki ilişkilere de, bazı sırlı mısraların tarihine de şahit olabiliriz. Bu tür efsaneler bu şahısları genç kuşaklara öğretmeyi amaçlar.

18. asırda İran'da hükümlük süren Nedir Şah Türkmen tarihinde oldukça önemli bir yere sahip olmuştur. İlmî tarihî kitaplarla beraber Nedir Şah'ın hayatı, karakteri, cesareti, feraseti ve savaş çalışmaları hakkında halk arasında onlarca rivayet yayılmıştır. Bu rivayetlerin çoğu doğrudan Türkmenlerle bağlantılıdır. Ne kadar üzülsek de, bu rivayetler şu ana kadar ne folklorcular, ne de tarihçiler tarafından derlenmiştir.

Nedir Şah hakkındaki rivayetlerde vaka çoğu zaman sınıfsal ayrımlar esasında yaratılmış olup, onlarda fakir halkın sınıfsal pozisyonu, ideali apaçık anlatılmıştır. Nedir Şah'ın Türkmenler arasında en büyük ve zorlu düşmanı Keymir Kör'dür. Keymir Kör ile Nedir Şah hakkındaki rivayetler, karşılıklı niyetleri, sınıfsal düşünceleri açısından birbirinden farklı kahramanların çatışmasını konu edinir. Halk istek ve arzularını, niyetlerini, adaletli, özgür devlet uğrunda idealini, fakir halkın çıkarını arayan Keymir Kör gibi şahısların ismiyle anlatmıştır. Bu kahramanlar, görevleri gereği halkı istismar eden üst sınıfların vekilleriyle mücadele edip, halk yaratıcılığının geleneksel özelliklerine göre rakiplerini yenerler. Bu bağlamda Keymir Kör, "örnek gösterme" işlevini yerine getirerek, örnek insan tipini verir. Nedir Şah ise her zaman acımasızlığı ile dikkat çekmiş, Türkmen toplumuna acılar yaşatmış bir üst sınıf temsilcisidir. Lakin efsane karakteri her ne kadar olumsuz olsa da yaşanan olaylar onu bir efsane kahramanına dönüştürmüş ve hakkında pek çok efsane yaratılmıştır.

Kaynakça

1. Bascom, W. R. (2005). "Folklorun Dört İşlevi." Çev. Ferya Çalış. *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 2*. Hzl. M. Öcal Oğuz vd. Ankara: Geleneksel Yayınları.
2. Baymiradov, A. (1992). *Rovayatlarda Tarihi Şahslar*. Aşkabat: İlim Neşriyat.
3. Berkeliyev, K. (1980). *Türkmen Halk Dörediciligi Boyunça Görkezici*. Aşkabat: İlim Neşriyat.
4. Çobanoğlu, Ö. (2003). *Türk Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnançları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
5. Erol, Ş. S. (2012). *Türkmen Efsaneleri Üzerinde Bir Araştırma (İnceleme-Metinler)*. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
6. Kılıç, M. (1998). *Tarihin Yapraklarında Türkmenler*. Bursa: Furkan Ofset.
7. Meredov, A. (1992). *Nedir Şa Hakındaki Rovayatlara*. Nebitdag: Kervan Basımevi.
8. Şükürov, N. (1967). *Ezrayil bilen Garip-Ertekiler, Rovayatlara, Yomaklar*. Aşkabat: İlim Neşriyat.
9. Thompson, S. (1955-1958). *The Motif Index of Folk Literature (Halk Edebiyatının Motif Dizini)*. Indiana: Indiana University Press.
10. Yazımov, O.; Balakayev, D.; İşanguliyev, I.; Hocaguliyev, B. (2008). *Edebiyat*. Aşkabat: Türkmen Devlet Neşriyatı.

Sherife Seher Erol Calışkan
Bartın University, Turkey

Tugba Teke
Bülent Ecevit University, Turkey

Nedir Shah in Turkmenian Legends

Abstract: For occupying four continents, being coroneted four times, Nedir Shah is a significant shah. After he is sold at Hive bazaar, being a slave in the first half of the eighteenth century, he reached a degree which is named as the shah of the shahs. He has still amazed the history intellectuals for three centuries.

Countless scientific books, literary works have been pressed in Iran, Arabia, European countries, Armenia, Azerbaijan, Dagestan, Moscow, Petersburg. But in Turkmenistan, where he was born, he has not been given enough importance as in other countries and scientific works about him haven't been made.

Nedir Shah was born in the city of Turkmenistan which is called today Kaka on 22nd of October in 1688. Also, he'd always proudly mentioned himself as a Turkmenian to the people around him. Nedir denoted that he is a Turkmenian in a couple of decrees as distinctively and underlined. Firstly, he got married to the elder daughter of the Afshars' Baba Ali BeyKose who was from the same family line. After she passed away, Nedir Shah got married to the younger daughter, Gövherşad.

Starting from these points of view, essential scientific works should be made about the sultan who came to the fore among Turkmenians and whose name was announced to the world. By taking his cruelty into consideration, researching about him may not be given importance. But Nedir Shah did not have mercy on any nations. However, there are plenty of "Nedirname"s from Armenians and Ajerbaijanis.

Excessive legends about Nedir Shah's life, character, courage, insight, and war practice are spread among people even though the lack of scientific research. Most of these legends are linked directly with Turkmenians. Unfortunately, these legends have been complied and brought into a scientific research topic neither by the folklorists, nor by the historians.

We tried to assert Nedir Shah's character, works, cruelty, passion, intelligence, faith, and worldview based on some of the examples of the legends which are told among Turkmenians about Nedir Shah. Also, we did not pass over the study of detection and review of the aforesaid legends' patterns.

Keywords: *Turkmenian, Legend, Culture, Pattern, Nedir Shah.*

ГОД. III
БР. 5

ПАЛИМПЕСТ

ПАЛИМПЕСТ

VOL. III
NO 5